

SAYGIDEĞER MİSAFİRLERİMİZ, SAYGIDEĞER ARKADAŞLARIM.

Yeni adalet yılının başlaması dolayısıyla yapılan bu toplantıya şeref verdiğinizden ötürü hepimize candan teşekkür ederim.

Acı ve tatlı hatıraları ile bir çalışma yılını daha tarihin yanılmaz hükmüne terkettik. Bir buçuk aylık dinlenmeden sonra çok özlediğimiz işlerimizin başına şevk ve neşe ile döndük. 1966 - 1967 adalet yılı Yargıtay bakımından başarılı ve şerefli bir yıl olmuştur. Mesai arkadaşlarımı candan tebrik ederim. Aynı gayretin 1967 - 1968 Adalet Yılında dahi gösterileceğinden başkanlarıyla, üyeleriyle, üye yardımcılılarıyla, kalem arkadaşlarıyla olağanüstü bir çalışma havası içine girileceğinden, Türk Adalet Tarihine parlak bir yıl daha katılacağından eminim. Değerli arkadaşlarımın adalet ve vazife aşkı bunu sağlayacaktır. Hak ve adalet yolunda bütün gücünü harcamak isteyenlere bunu yapabilecek güç, maddi ve manevi imkân, sonsuz başarı, uzun ve faal bir ömür dilerim.

Sayın Dinleyicilerim,

Tarihi boyunca bağımsız yaşamış, hak ve hürriyetleri için savaşmış olan, Anayasaya ve hukuk dışı tutum ve davranışlarıyla meşruluğunu kaybetmiş bir iktidara karşı direnme hakkını kullanarak 27 Mayıs 1960 Devrimi'ni yapan Türk Milleti'nin o zamanki lideri eski Cumhurbaşkanı sayın Cemal Gürsel geçen adalet yılı içinde 14 Eylül 1966'da fâni âleme veda etmiştir. Geçen yılın en acı hatırası budur. Zeki, şefkatli, sağ duyusu kuvvetli, kararlarında isabetli, olduğu gibi görünmesini, gösteriştan uzak kalmasını seven, sadelik içinde büyük olan, büyüklüğünü belli etmek için bir ceht ve gayret göstermek lüzumu duymayan, Atatürk Devrimleri'ne bağlı, devrimleri korumayı amaç edinmiş, gericiğin amansız düşmanı, milletine daha çok ve dürüst çalışmayı daima tavsiye eden Cemal Gürsel, büyük mümtaz vasıflarıyla ve büyük devrim ve Devlet adamı olarak Türk Tarihi'nde müstesna bir yer almıştır. Olağanüstü devrim idaresinin Anayasa kuruluşlarına arızasız olarak intikalinde ve demokrasinin yerleşmesinde Cemal Gürsel'in büyük etkisi olmuştur. Bunu sağlamak için geceli gündüzlü çalışmış, sağlığını ve hayatını yitirmiştir. Devrimci Türk Milleti sana minnettardır. Hak'kın Rahmeti üzerinde olsun.

Seçkin Dinleyicilerim,

Geçen adalet yılı içinde fâni âlemden ebediyet âlemine göç eden hâkim ve savcılara ve diğer adalet görevlilerine, adalete uzaktan ve yakından hizmet etmiş olanlara Allah'tan rahmet dilerim. Bu arada Yargıtay Birinci Başkanlığından emekli Selim Nafiz Akyollu, Beşinci Hukuk Dairesi Başkanlığından emekli Yusuf Kemal Arslansan, Dördüncü Ceza Dairesi Üyesi Zeki Çulfaz, Birinci Ceza Dairesi Üyeliğinden emekli Âkil Ersöz ve Ferit Yasa, eski Üçüncü Ceza Dairesi Üyesi ve Cumhuriyet Başsavcı Yardımcısı ve Adalet Bakanlığı Müsteşarı Muhtar Uğurlu, Danıştay Sekizinci Daire Başkanı Hikmet Kümbetlioğlu, Dördüncü Daire Üyesi Mennan Yiğiteiln vefatları hepimizi müteessir etmiştir. Hepsinin adalet hizmetindeki emeklerini şükranla anmayı ve aziz ve temiz hatıraları önünde saygı ile eğilmeyi bir borç bilirim. Ailelerine, yakınlarına, arkadaşlarına hem kendi adıma ve hem Yargıtay hâkimleri namına başsağlığı dilerim.

Geçen adalet yılı içinde Yargıtay ikinci Hukuk Dairesi Başkanı Hayrettin Şakir Perk, ikinci Ceza Dairesi Üyesi Bahri Bilen, Dördüncü Ceza Dairesi Üyesi Recai Özme

yaş haddi dolayısıyla emekliye ayrılmışlardır.

Askerî Yargıtay ikinci Başkanı Hâkim Tuğgeneral Esat Doğu, Birinci Daire Başkanı Hâkim Tuğgeneral Kemal Gökçen 926 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel Kanunu'nun 49 uncu maddesinin (F) bendi gereğince kadrosuzluk sebebiyle emekliye sevk edilmişlerdir. Artık bu arkadaşların tecrübe ve bilgilerinden Yargıtay ve Askerî Yargıtay faydalanamayacaktır. Değeni bir hâkimin kadrosuzluk yüzünden genç sayılabilecek verimli çağında kamu hizmetinden ayrılması gerçek bir kayıptır. Hepsine emekli hayatlarında sıhhat ve uzun ömürler dilerim.

Değerli arkadaşlarımızdan Yedinci Ceza Dairesi Başkanı Fazlı Öztan, Dokuzuncu Hukuk Dairesi Üyesi Feyzullah Uslu ve Ticaret Dairesi Üyesi Yusuf Ziya Önel Anayasa Mahkemesi Üyeliklerine seçilmek suretiyle Yargıtay'dan ayrılmışlardır. Yeni görevlerinde başarılarının devamı en samimi dileğimdir.

Geçen adalet yılı içinde çeşitli adalet nimetlerinde yeni ve şerefli görev almış hâkim ve savcılara ve bu arada Yargıtay Üyeliğine seçilen Ahmet Salih Cebi, Sacit Çetintaş, Rüştü Baykal, Sabri Menteş, Nihat Kejanlıoğlu, Mehmet Raşit Dereli, Halit Ziya Ekmekçioğlu, Mustafa Suat Özüdoğru ve Mefharet Sezel'e başarılar dilerim.

Sayın Dinleyenlerim,

1966 takvim yılı başında Yargıtay bir evvelki yıldan (22 bin) küsur iş devralmış idi. 1966 yılı içinde, (174 bin) küsur iş gelmiştir. 1965 yılına nazaran (10 bin)'e yakın bir artış vardır. 1966 yılı iş toplamı, (196 bin) küsurdur. (167 bin) küsur iş çıkarılmış 1967 takvim yılına (29 bin) küsur iş devrolunmuştur. Çıkarılan iş adedi 1965 yılındakinden daha fazla olmasına rağmen devir adedindeki artış önlenememiştir. Yargıtay'da aylık iş çıkarma ortalaması (14 -16 bin)'dir. 1967 yılına devredilen işlerin ortalama iki ayda çıkması gerekmektedir. Bu rakamlar ortalama değildir. Bazı dairelerde işler daha gecikmekte, bazı dairelerde daha çabuk çıkmaktadır. 27 Haziran 1967 tarih, 887 sayılı Kanun ile Yargıtay'a 30 adet üye kadrosu eklenmiştir. 30 üyenin biran önce seçilip işe başlatılmasını! Yüksek Hâkimler Kurulu'ndan beklemekteyiz. Bu üyeler şimdilik işleri sıkışık dairelere verilecek, gündelik çalışma haline gelinceye kadar birden fazla kurullar halinde çalışmalarını sağlayacaktır. Arkadaşlarımın bu yolda gerekli gayreti sarfedeceklerine eminim. Yargıtay'da işlerin daha çabuk gündelik hale gelmesi için genç hâkimlerden çok miktarda raportör bulundurulması lâzımdır. Yetkili mercilerden bunu sağlamalarını rica ediyorum.

Yargıtay bakımından isabetli kanun hareketlerinden biri de 15 Haziran 1967 tarih, 884 sayılı Kanunun kabulü ve yürürlüğe konulması olmuştur. Bu Kanun ile Yargıtay Birinci Başkanı, ikinci Başkanları ve Üyeleri ile C. Başsavcısı ve C. ikinci Başsavcıları, Yargıtay Cumhuriyet Savcıları, Adalet Bakanlığı Müsteşarı, Teftiş Kurulu Başkanı, Genel Müdürler, Yasama Meclisi'nin seçtikleri Yüksek Hâkimler Kurulu Üyeleri kadro aylığı itibariyle bir hizaya getirilmiş, hepsine birinci derece memurluk kadrosunun aylığı tahsis olunmuştur. Bu suretle Yargıtay hâkimleri ile Anayasa Mahkemesi, Danıştay ve Sayıştay Başkan ve Üyeleri arasındaki ahenksizlik giderilmiştir. Bu iki kanunun hazırlanmasında ve çıkarılmasında emek ve yardımları geçen muhterem zevata burada teşekkür etmek benim için bir borçtur.

Ancak, 884 sayılı Kanun Tasarısı yalnız Yargıtay hâkimlerini hedef tutarak hazırlandığı halde yasama, iller teşkilatındaki hâkim ve savcılardan 1500 lira aylık kadrolu 80 adedi kaldırılmış, yerine 30 adet 2000 lira ve 50 adet 1750 liralık kadro

konulmuştur, iller teşkilâtında çalışan değerli hâkim ve savcılardan bir kısmına kadro aylığı bakımından yükselme imkânı verilmiş olması bizi sevindirecek bir olaydır. Fakat bu durum Yargıtay üyeliğine rağbete menfi tesir yapacaktır. Bana öyle geliyor ki, yurdun suyu ve havası lâtif , bir köşesinde ve işleri yolunda bir mahkemede 2000 lira kadro aylığına kavuşmuş olan bir hâkim, bir mahkeme üyesi, bir icra hâkimi, bir sorgu hâkimi, bir Cumhuriyet savcısı, Cumhuriyet savcı yardımcısı Yargıtay üyeliğine, savcılığına rağbet etmeyecek, Ankara'nın sert iklimi içine ve Yargıtay'ın ezici yükü altına girmek istemeyecektir. O zat ne kadar değerli olursa olsun kendisinin bilgi, tecrübe ve değerinden Yargıtay'da, yurt ölçüsünde istifade edilemeyecektir. Hâkimlik ve savcılık kademesi içinde bir birinci sınıf hâkimlik ve savcılık kademesi mevcut ise de Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın Yüksek Mahkemeler unvanı altındaki paragrafında yer alan bir Yargıtay ve bir de Yargıtay'ın Yüksek Hâkimleri vardır. Anayasa bunların iller teşkilatındaki hâkimlerden ayrı bir rejime tabi tutulmasını öngörmüştür. Kadro aylıkları bakımından da farklı bir sistem kurulması Yargıtay üyeliğine rağbeti artıracak üye seçimlerini kolaylaştıracak, değerli hâkimlerin Yargıtay bünyesi içine alınmasını sağlayacaktır. 884 sayılı Kanunun ortaya koyduğu bu yanlış durum en yakın bir zamanda düzeltilmelidir.

Yargıtay'a 30 üye ilâvesi ve iller teşkilatındaki bir kısım kadrolar aylıklarınının 1750 ve 2000 liraya çıkarılması hâkim ve savcılar kadrolarındaki tıkanmayı kısmen hafiflettiği gibi 15 Haziran 1967 tarih, 882 sayılı Kanun ile 3, 4 ve 5 inci dereceden alınan 400 adet hâkim ve Cumhuriyet savcısı kadrosu bir refahlık doğuracaktır. Bu kanunlar genç hâkimler arasında sevinç uyandırmıştır. Bu kadrolardan Yargıtay'a bol miktarda raportör tahsis etmek imkânının sağlanması bütün Yargıtay hâkimlerinin en samimi arzusudur. Bu şiddetle hissedilen bir ihtiyaçtır.

Yargıtay Kuruluş Kanunu teklifi ile genel kurullar toplanma yeter sayısına ilişkin kanun teklifi Millet Meclisi Adalet Komisyonu gündeminde bulunmaktadır. Henüz konuşulmasına başlanmamıştır. Kuruluş Kanunu teklifi bir takım ihtilâflara ve tartışmalara yol açacak nitelikte olup, bazı malî imkânların sağlanmasını gerektirecektir. Bu itibarla kanunlaşması uzun sürecektir. Diğer kanun teklifi üç maddeden ibarettir. Malî yönü yoktur, ihtilâflara yol açacak nitelikte değildir. Acele kanunlaşması büyük bir ihtiyacı karşılayacaktır. Millet Meclisi'nin ilgili komisyon başkan ve üyelerinden daha yakın bir alâka beklemekteyim.

Hâkimler Kanunu Tasarısı çalışmaları esaslı bir ilerleme kaydetmemiştir. Evvelce bu tasarıda yer alması düşünülen yardımlaşma kurumu kanun tasarısı Adalet Bakanlığı'nca hazırlanmış, incelenmek üzere hukukçulara gönderilmiştir. Arkadaşlarımdan bu tasarımı inceleyerek tekliflerini başkanlığa özel surette bildirmelerini rica ederim. Tasarının hazırlanmasında emeği geçmiş olan Bakanlık Müsteşarı rahmetli Muhtar Uğurlu'yu bu vesile ile anmak kadirşinaslık borcudur.

15 Haziran 1967 tarih, 885 sayılı Kanun ile Adlî Tıp Müessesesi Kanununun bazı maddeleri değiştirilmiş, kadrolara ilâveler yapılmış, ödenekler ve bazı kadro maaşları arttırılmıştır. Fakat bu müessese ilmî şekilde çalışmaya elverişli bir binaya kavuşturulmamış, yeni tesislerle donatılmamış, adlî tabib sayısı ihtiyaç ile mütenasip olarak arttırılmamıştır.

Saygı Değer Dinleyicilerim,

Yargıtay hâkimleri ile iller teşkilatındaki hâkimlerin protokoldaki yerleri henüz tatmin edici şekilde belirtilmemiştir. Bu hususta Anayasa'nın tanzim tarzı, Anayasa

kuruluşlarına verdiği değer ölçüsü esas tutulmalıdır. Anayasa, Cumhuriyetin temel kuruluşunu 1 - Yasama, 2 - Yürütme, 3 - Yargı organlarına oturtmuştur. Yasama organı (Büyük Millet Meclisi) dir ki, Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosu'ndan kurulur. Herbirini başkanları temsil eder.

Yürütme organı arasında Cumhurbaşkanı, Bakanlar kurulu, idarenin diğer memurları, mahalli idare kuruluşları zikredilmiştir. Cumhurbaşkanı Devletin de Başkanı ve mümessilidir. Hükümeti Bakanlar Kurulu ve bu Kurulu da Başbakan temsil eder. Yargı organları **adlî, idarî ve askerî ve özel mahkemelerdir**. Anayasa, adliye mahkemelerini ön plâna almıştır. Buna nazaran Yargıtay, adliye mahkemelerinin verdikleri hüküm ve kararların son inceleme yeridir. Yüksek bir Mahkemedir. Onun üstünde başka bir yargı organı yoktur. Merkezde yargıyı Yargıtay'ın onu da Birinci Başkanının, illerde ise en kıdemli hâkimin temsil etmesi gerekir. Yeni protokol Anayasa'nın bu temel kuralı gözetilerek düzenlendiği zaman doyurucu bir biçim almış olur.

Sayın Dinleyenlerim,

Türk avukatlarını bağımsız barolara kavuşturacak, baroları vesayetten "kurtaracak, kendi kendilerini yönetmek imkânını, hastalık, ihtiyarlık, maluliyet yardımı sağlayacak Avukatlık Kanununu hâlâ beklemekteyiz. Bugün bölgesi içinde en az 15 avukat bulunan her vilâyet merkezinde bir baro kurulmaktadır. Türkiye'de 52 baro vardır. Baro levhasına kayıtlı avukatlardan bir kısmı hasta veya çok yaşlı oluyor, bir kısmı resmî dairelerde müşavirlik, avukatlık yapıyor, baro ile ilgilenmiyor. Bu sebeple bazı barolarda Avukatlık Kanununun gözönünde tuttuğu organlar kurulamıyor. Kurulsa dahi kanuna uygun şekilde işleyemiyor. Toplanan aidat paraları masrafları karşılayamıyor. Bana göre Baro kurmak için 15 avukat bulunması yeterli değildir. Baroların sayısı azaltılmalı, üyeleri artırılmalı, maddi ve manevi güçleri çoğaltılmalı, kendi kendilerini rahatça idare edebilecek bir hale getirilmelidir.

Geçen adlî yıl içinde 14 Şubat ile 24 Şubat arasında Batı Pakistan Yüksek Mahkemesi'nin (Hight Court) 100 üncü kuruluş yıldönümü dolayısıyla Yüksek Mahkeme ve Baro tarafından müşterek olarak tertiplenen toplantı, tören ve konferanslarda bulunmak üzere mahkemelerin merkezi Lahofa gitmek, kadeş Pakistan Milleti'nin Hâkimleri, Avukatları ve davetli diğer 14 Devletin Yüksek Hâkimleri ile tanışmak zevkine nail oldum. Davetiye Batı Pakistan Baş Hâkimi Ekselans Inamullah Khan imzası ile Lahordan adımıza postalanmıştır. İştirak eden Devletlerden İngiltere ve Sovyet Rusya'dan maadası milletin çoğunluğu Müslüman olan devletlerdir. Bunların bir kısmında idarî ve askerî yüksek mahkemeler bulunduğu halde yalnız adliye mahkemelerinin Baş hâkimleri, Başsavcıları, Adalet Bakanları çağırılmışlardır. Törenler, konferanslar, toplantılar büyük bir intizam içinde cereyan etmiştir. Pakistan hâkim ve diğer hukukçularını kuvvetli batı hukuku kültürünün içinde mükemmel yetişmiş buldum, Pakistan milleti bu hâkimleri ile iftihar edebilir. Pakistan topraklarında Türk Delegasyonu'na gösterilen özel ilgi ve yakınlık ve açıklanan kardeşlik duygusu bizi son derece mütehasis etmiştir. Orada kendimizi evimizde gibi rahat hissettik. Genç avukatlar mihmandarlık yapmak lütfunda bulundular. Programı aksatmamak, intizamı korumak, rahat bir misafirlik yaptırmak için insan üstü gayret gösterdiler. Bunda muvaffak da oldular. Cumhurbaşkanı Ekselans Mareşal Eyüp Han tarafından özel şekilde kabul edilmek şerefine nail olduk. Batı Pakistan Yüksek Mahkemesi Başkanı'na, Batı Pakistan Barosu Başkanı'na, mihmandar avukatlara

burada teşekkür etmeyi bir borç bilir, Pakistan Devleti'nin Sayın Başkanına, kardeş Pakistan Milleti'ne mutluluklar ve millî davalarında başarılar dilerim.

Pakistan'da Türk sevgisi umumdur. Hepsi Türk Milleti'ne, Atatürk'e ve onun devrimlerine hayrandırlar. Bana bildirildiğine göre Urdu Dili'ne birçok Türkçe kelimeler, gramer kaideleri, terimler girmiştir. Orada Türkler doğruluk ve mertlik örneğidir. Türkî ba Türkî Cevap dena" (Türk gibi konuşalım, açık, dobra dobra, mertçe görüşelim) halk arasında çok söylenen bir sözdür. Türkî Hüsn" (Türk güzelliği) beğenilen bir insanın vasfıdır. Türkî Dum-bah" (En iyi cins koyunun adıdır). Bizim dağlıç dediğimiz gibi. Pakistan'lı güzel bir şey ifade etmek için onu Türk'e izafe etmiştir. Yaşlı ve asil Pakistanlı erkekler için Türk'ün eski serpuşu olan fesi (Türkî topi) giymek ihtihar vesilesidir. Mutbak ve askerlik ile ilgili birçok terimler, kelimeler Türkçe'dir. Türkçe ve Türk'lük Pakistanlı'ya o kadar yakındır ki, orada Türk olduğunuzu söylemek size kardeş, hemşehri, çok yakın bir dost muamelesi yapılmasına yetmektedir.

Hindistan'da Allahabad Yüksek Mahkemesi'nin Kuruluşununun 100 üncü yıldönümü dolayısıyla tertiplenen tören için 25 Kasım 1966 tarihinde Allaha-bad'da bulunmak üzere Yüksek Mahkeme Başkam'nın bir davetini aldım. Bu davet praforma niteliğinde olduğu, Hindistan Hükümeti'nin himayesinde yapılmadığı, davetiye çok geç elime geçtiği için oradaki hukukçularla tanışmak, teşerrüf etmek mümkün olamadı. Yalnız Yüksek Mahkeme Başkanı'na bir mesaj gönderdim. Teşekkür cevabı aldım.

Sayın Dinleyicilerim,

Geçen adalet yılında, 4 Ekim 1966'da, Türk Kanuni Medenisi'nin yürürlüğe girdiğinin 40 inci yıl dönümü kutlandı, İsviçre Medeni Kanunu'ndan çok az değişikliklerle aktarılan Türk Medeni Kanunu 4 Nisan 1926'da yayınlandı. Daha sonra yayınlanan Borçlar ve yürürlük kanunu ile beraber 4 Ekim 1926'da yürürlüğe girdi. Bu kanun ile medeni hukukun, aile, miras hukuku dahil, tamamı yazılı kanun sistemine bağlanmakla beraber Atatürk İnkılâpları'ndan biri tahakkuk ettirildi. Lozan Sulh konuşması sırasında yapılan bir taahhüt yerine getirildi. Türkiye'de hukuk layık Devlet anlayışına uygun şekle sokuldu. Medeni hukukta, özellikle, aile hukukunda ilim ve medeniyet yolu tutuldu. Sen" ferdiyetçi sistem sosyal hukuk düşüncesinin tesiri altında yumuşatıldı. Bazı haklara, ezcümle, mülkiyet hakkına, toplum yararına kayıtlar konuldu. Kanun tamamen iktisat, ahlâk kurallarına ve sosyal ihtiyaçlara istinat ettirildi. Zayıfları kuvvetlilere karşı koruyacak hükümler sevk olundu. Kadının aile içindeki durumu düzeltildi, erkek ile kadın arasında aile ve miras hukuku bakımlarından eşitlik sağlandı, insan; temiz havayı teneffüs ederken onun varlığını ve değerini takdir edemez. Temiz havanın ne demek olduğunu havasızlıktan ölmek üzere olana sormalıdır. Hukuk ta öyledir, iyi bir hukuk sisteminin değerini 40 sene o sistem, içinde yaşayanlar gereği gibi takdir edemezler. Her türlü insanî haklardan ve en basit özgürlükten mahrum ve iktisadî veya sosyal sebepler zorladığı halde bazı hurafelere kapılarak ihtiyaca uygun hukuk havası içine girmekten kendisini meneden toplulukları düşünerek hukuk inkılâbımızı ölçmek lâzımdır.

Medeni Kanunun yürürlüğe girmesi için altı aylık bir süre konulmuştur. O zaman bazı yabancı hukukçular bu sürenin çok az olduğunu söylemişlerdir, İsviçre'de bu süre dört yıl olarak tesbit olunmuştur. Atatürk inkılâbı için çok çabuk sonuçlandırılmasını, biran önce uygulamaya geçilmesini, Türk'ün bünyesine, seviye ve seciyesine uymayan kaidelerin biran önce terkedilmesini emretmiştir, inkılâbın dinamik ruhu

bunu başardı. Altı ay sonra faziletli Türk hâkimleri yepyeni bir hukuk sistemini Atatürk Türkiye'sinde uygulamaya başladılar. Birçok yabancı müşahitlerin de teslim ettikleri gibi bunda hayret edilecek şekilde muvaffak oldular. Türk'ün kabiliyeti, zekâsı, azmi ve gayreti, doğuştan uygarlığa eyilimi, dünyada hiçbir milletten aşağı kalmamak isteği bu mucizenin meydana gelmesini mümkün kıldı. Bu mucizenin oluşunda ve bu başarıda 40 sene içinde adalet hizmetinde nöbet tutmuş olan her derecedeki hâkimlerin özellikle Yargıtay hâkimlerinin, avukatların, hukuk hocalarının büyük rol ve şeref payları vardır. Bunlardan ölmüş olanları rahmetle anar, sağ olanlar için başarılarının devamını faal hizmetten ayrılmış olanlara uzun ve sıhhatli ömürler dilerim. Atatürk'ün önderliğinde ve hukuk devriminin süratle başarılması yolunda büyük emeği geçmiş olan inkılâpçı Devlet adamı, Adliye Vekili Mahmut Esat Bozkurt'un aziz hatırasını burada minnet ve şükranla anmama müsaade buyurmanızı rica ederim.

Faziletli Türk hâkimleri inkişâf eden iktisadî ve sosyal şartlar karşısında Medeni Kanunun 40 yaşında olmasına rağmen yeni şartlara uyacak şekilde uygulamaya ve sosyal nizamı, değişen iktisadî, içtimaî, ahlâkî kurallarla ahenkli olarak korumaya devam etmektedir. Bunu sağlamak için yeni içtihatlar yaratmış ve yaratacaktır. Kanun ne kadar mükemmel olursa olsun zaman onu da yıprandırır. Ehliyetli ve becerikli hukukçular kanunun yıpranma süresini, uygulamaya elverişli olmak süresini uzatabilir. Fakat her kanun birgün değişme ihtiyacını gösterecektir. Elbet Medeni Kanun da değişecektir, ileride daha iyi ve daha mükemmel bir kanuna yerini terkedecektir. Fakat Medeni Kanunun Türk sosyal bünyesine getirdiği devrim hükümleri hiçbir zaman eski şekline dönmeyecektir. Onun devrimci niteliği değişmeyecektir. Değişmeler art düşüncelere, hurafelere, teokratik Devlet esaslarına dayanmayacaktır. Müspet ilmin sosyal adalet prensiplerine dayanan yeni buluşları Türk hukukuna temel olmakta devam edecektir. Türkiye'de bir islâm Devleti ve hilâfet rejimi kurmak, Türk Milleti'ni dini esaslara dayanan bir hukuk düzenine sokmak isteyen ve bunun için gizli ve açık çalışan mistik hezeyan halindeki bir avuç meczûb, ruh hastası veya dini, kazanç metal haline getirmiş kimseler, saf ve cahil yurttaşın en temiz varlığını, itikadını, imanını geçim vasıtası yapmış olan bezirganlar - o bezirganlar ki, dinin emrettiğini yerine getirmezler, yasak ettiklerini gizli gizli yaparlar ve fakat dindar görünürler - evet bunlar ve bir takım hurafeleri dini esaslar gibi göstermeye kalkan ve bu suretle halkı uyuşturan kökü dışardaki yurt düşmanları daima hüsrana uğrayacaklardır.

İster sağda olsun, ister solda olsun aşırı ideoloji ve koyu taassup, yurt için, saf ve cahil yurttaşlar için her zaman bir tehlike olmakla beraber Türk gençliğinin, Türk aydınının, Türk hukukçusunun, Türk hâkiminin, Türk idarecisinin, Türk zabıtasının uyanıklığı, tutumu, yurtseverliği, inkılâplara bağlılığı kara ve geri eyilimi bir kuvvet olmaktan çıkarmış, onu yalnız acınacak, uyarılacak, tedavi ve yardım ve islâh edilmesi gereken bir zavalı haline getirmiştir. Fakat her şeye rağmen Türk Hükümeti, Türk zabıtası, C. Savcılar ve hâkimler, bütün aydınlar uyanık olmaktan devam etmeye mecburdurlar. Yurttaşın en küçük gerici kıpırdanmasına tahammülü kalmamıştır. Buna Türk sosyal bünyesinin alerjisi vardır. Koyu taassub serbest düşünceye ve düşünce selâmetine, doğruya ve iyiye ulaşmaya engel olur. Türkler tarih boyunca kara eyilimin kötü sonuçlarını görmüşlerdir. Onlar tarihi ve ondan ders alınmasını bilecek kadar zeki ve sağ duyuludur. Onlar bilirler ki; Tarihten ders almasını beceremeyen topluluklar tarihte kötü sonuçlar doğurmuş olan şartları yeniden yaratarak tarihin tekerrür etmesine sebep olurlar. Asırlar boyunca Türkler daima şerefli sonuçlar doğuran

şartları yaratmışlar ve daima şerefli sahifeler tekerrür etmesini başarmışlardır. Türk Milleti bugün ve yarın müsbet ilmin ışığı altında bütün gücü ile çalışacak daima ileriye, şerefli ve mesut bir istikbale gidecektir. Geriye yalnız ibret ve ders almak için bakacaktır.

Muhterem Misafirlerimiz,

Muhterem Arkadaşlarım!

(Hukuk yolu ile dünya sulhu) üçüncü konferansının Cenevre'de başlaması dolayısıyla sayın Cumhurbaşkanı 10 Temmuz 1967 tarihinde bugün, Türkiye'de (Dünya hukuk günü) olarak ilân etmiş, bu vesile ile değerli bir mesaj yayınlamıştır, içlerinde bu teşkilâtın şeref üyeleri de bulunan Yargıtay hâkimleri genel kurul salonunda o gün toplanmışlar söz konusu mesajı dinlemişler, (hukuk yolu ile dünya sulhu) teşkilâtı ve amaçları hakkında aralarında konuşmuşlardır. Aynı gün Ankara Hukuk Fakültesi'nde toplantı ve faydalı konuşmalar yapılmıştır.

Bütün canlılar için hava, balık için su, ateş için oksijen ne ise insanlar için hukuk odur. Hukuk olmayan yerde insanın yaşaması mümkün değildir. Aile şeklindeki küçük toplulukta başlayan (bazı kaidelere bağlılık, onlara riayet) duygusu kabile, aşiret, şehir ve millet toplulukları ölçüsünde gelişmiş ve nihayet milletlerarası barış içinde yaşamanın bazı kaidelere bağlanması, diğer bir deyim ile, hukuk yolu ile sağlanması düşünce ve duygusu yayılmaya başlamış, bunun için milletlerarası resmî ve hususî organlar kurulmuştur (Hukuk yolu ile dünya sulhu). Bu amaçla kurulmuş hususî bir teşekküldür. Resmî ve hususî bütün bu teşekküller senelerden beri çok faydalı çalışmalar yapmışlardır. 50 - 60 sene öncesi için her biri bir harbe vesile olabilecek yüzlerce olay, görüşme, konuşma ve milletlerarası teşekküllerin teşebbüsü ve aracılığı ile hukuk yolu ile çözülmüş barışın devamı sağlanmıştır. Bu hal birçok milletlerde hukuka bağlılık, sulh içinde bir arada yaşamak duygusunun gelişmiş olmasının bir sonucudur. Aynı hukuka bağlılık olgunluk ve adalet duygusunun Kıbrıs meselesinde soydaşlarımızı tatmin edici bir çözümyolu bulacağına, Kıbrıs'a iç sükûnu getireceğine, Kıbrıs'ı Dünya barışı için bir tehlike olmaktan çıkaracağına inanıyorum.

Milletlerarası hukuk yolu ile sulhun sağlanması için silâhların susması, milletler arasında hukuka aykırı davranışların durması, hukukun hâkim olması lâzımdır. Hukukun milletler arasında hâkim olması için evvelâ her millet kendi içinde hukuku hâkim kılmalıdır. Fertler birbirlerine karşı, fertler idareye, idare fertlere karşı daima hukuka uygun davranmalı ve bunu itiyat haline getirmelidir. Hukuka aykırılığı belirten bir mahkeme ilâmı hem fert ve hem idare tarafından saygı ile karşılanmalıdır. Gereği derhal yerine getirilmeli, benzer olaylarda o ilâma uygun davranılmalıdır. Ancak o zaman hukuka bağlı bir milletten, bir hukuk Devletinden sözedilebilir. Böyle bir millet daima mesut ve refah içinde yaşar. Böyle milletlerden kurulu bir dünyada ise elbette hukuk yolu ile sulh sağlanır, barış içinde yaşamak insan gibi yaşamak mümkün olur. Dünyanın bazı bölgelerinde bazı insan toplulukları halâ böyle bir yaşayışın hasretini çekmektedirler.

Sayın Dinleyicilerim,

45 numaralı Yüksek Hâkimler Kurulu Kanunu uyarınca, bu Kurul'a ilk defa seçilen muhterem üyeler 22 Aralık 1962 tarihinde işe başladılar, iki sene sonra yenilenmesi gereken yarısının iki yıllık hizmet süresi 22 Aralık 1964'e sona erdi. Bu tarihlerde Yargıtay, yeni üç asil ve bir yedek üye seçti. Yasama meclisleri seçimi ikmâl

edemedikleri için bunlar işe başlayamadı. 12 Aralık 1966'da, geçen adalet yılı içinde, diğer yan üyenin de dört yıllık süresi sona erdi. Evvelce seçilenlerden bir zat Yargıtay hâkimliğinden ayrıldı. Yargıtay'da 24 Kasım 1966'da dört asil, bir yedek üye seçimi yapıldı. Bunlardan bir asil üye işe başlamadan istifa etti. 10 Nisan 1967'de bunun yerine seçim yapıldı. Bundan sonra bir asil iki yedek üyelik istifa ve Yargıtay'dan ayrılmak gibi sebeplerle boşalınca 22 Mayıs 1967'de yerlerine tekrar seçim yapıldı. Bu arada yasama meclisleri de seçimlerini tamamlamış olduklarından 10 Haziran 1967'de Yüksek Hâkimler Kurulu, bir zat müstesna tamamen değişik arkadaşlarla işe başladı. Yasama meclislerince zamanında üye seçilmemiş olması yüzünden yarı üyenin iki senede bir yenilenmesi yolundaki Anayasa ve özel kanun hükümleri yerine getirilemedi. Bu sebeple 12 Mayıs 1967 tarih, 868 numaralı Kanun ile durumu ıslâh eden hükümler konulmuş ayrıca kanunda bu Kurul'a üye seçmesi gereken kuruluşlardan birinin zamanında seçimi yapamaması halinde diğer kuruluşların seçtikleri üyelerin ve işe başlama şekli hakkında değişiklik yapılmıştır.

Yargıtay hâkimleri Yüksek Hâkimler Kurulu üyeliğine rağbet etmemektedirler. Bu kurula seçilme niteliğine haiz 130 Yargıtay hâkimi arasında 1962 yılında 8 üyelik için 22 namzet, 1964 yılında 4 üyelik için 10 namzet, geçen adalet yılı içinde, 1966'da 5 üyelik için 10 namzet, Nisan 1967'de 1 üyelik için 1 namzet, Mayıs 1967'de 3 üyelik için 4 namzet çıkmıştır. Bunlar süresinde itizar etmedikleri için Resmî Gazete'de adları yayınlanan namzetlerdir. Halbuki bunlardan bir kısmı ağır hasta ve raporlu olduğu için itizar edememiş, bir kısmı meşguliyeti dolayısıyla itizar süresini kaçırmışlardır. Seçim gününden önce veya o gün durumu genel kurula ulaştırdıklarından kendilerine oy verilmemiştir.

Bu rağbetsizlik bence şu sebeplerden ileri gelmektedir : Yüksek Hâkimler Kurulu gereği gibi çalışmaya elverişli biçimde donatılmamış, işleme organlarından mahrum bırakılmıştır. Başarı imkân ve ihtimalleri 45 numaralı Kuruluş Kanunu ile kapatılmıştır. Üyelerinin bütün Yüksek kabiliyet ve iyiniyetlerine rağmen çeşitli kuruluşların seçtikleri çeşitli kaynaklardan gelen üyeler arasında ahenkli çalışma sistemi kurmanın mümkün olamayacağı kanısı geçen dönemde yaygın bir hal almıştır. Dört sene idarî bir işte çalışmak Yargıtay hâkimlerine çok uzun gelmiştir. Yüksek hâkimler, yargı görevlerin-, den dört sene ayrılmak istememişlerdir. Rağbetsizlik açık ve barizdir. Bunun gerçek sebepleri araştırılmalı, giderilmesi sağlanmalıdır. Şerefli Yargıtay hâkimi arkadaşarımdan rica ediyorum : Yüksek Hâkimler Kurulu'nda görev almayı bir meslek ve bir yurt borcu olarak kabul ediniz. Bu Kurul'da zevk ve hevesle çalışınız. Kurulun değerli bütün başkan ve üyelerinden rica ediyorum : Şahsî ve art düşüncelerden uzak kalınız. Büyük bir ahenk, saygı ve sevgi havası içine giriniz, işe başlamadan önce içtiğiniz andın sözüne, özüne uygun çalışınız, iyi, doğru, bilgili, çalışkan, faziletli hâkimlere karşı merhametli, şefkatli, anlayışlı olunuz. Eğer varsa; kötü ve tembel hâkimlere karşı amansız davranınız. Hâkimlik mesleğinin gelişmesi, yurttada adaletin hâkim olması sizin takip edeceğiniz yola, kuracağınız ananeye ve tutumunuza bağlıdır. Başarılar dilerim.

Muhterem Dinleyenlerim,

Geçen adalet yılında 1967 Ocak ayında İstanbul gazetelerinden biri, Yargıtay Ticaret Dairesi hakkında hafiflik, saygısızlık ve ölçsüzlük diye nitelendirilmesi mümkün yanlış bir bilgiyi büyük ve heyecan verici manşetlerle yayınladı. Aynı gazetenin Ankara muhbirine hemen açıklama yaptım. Bu açıklamam iki gün sonra

İstanbul'da iki gazetede çıktı. Gerçekten haberde adları geçen baba ile oğul arasında Yargıtay Ticaret Dairesi'ne intikâl etmiş bir dava vardır. Fotokopisi yayınlanan mektup Yargıtay'a yabancı bir şahsa atfedilmektedir. Bu mektupta (Bugün - yani mektup tarihinde - bir zat ile görüşüldüğünden, çarşamba günü ekseriyetle karar verileceğinden, (X) adında bir şahsın teklifinin yansı istendiğinden 3/5'nün karardan sonra 2/5'nin kararın ikinci safhası sonunda ödeneceğinden) bahsedilmektedir. Ortada henüz başka bir delil ve hattâ iddia bulunmadığı halde gazete bu mektubun Yargıtay Ticaret Dairesi'ndeki iş için yazıldığını ve Ticaret Dairesi'nde rüşvet iddiası bulunduğunu bildirmiştir. Baba ile oğul arasındaki işe ait dosya, bu mektup tarihinden üç gün önce cuma günü Ticaret Dairesi'nde oybirliği ile karara bağlanmıştır. Bu dairede (X) adında bir hâkim yoktur. Mektup karar tashihi safhasından önce karşı tarafın eline geçtiği halde o taraf Ticaret Dairesi hakkında bir şüphe izhar etmemiştir. Mektubun fotokopisi aylarca önce Birinci Başkanlığa gönderilmiş, memurlara intisap iddiası ile menfaat temini suçu bakımından kovuşturma yapılmak üzere Başsavcılık eliyle Ankara C. Savcılığı'na tevdi olunmuştur. C. Savcılığı gerekli incelemeyi yapmış, mektubu yazan şahıs hakkında Türk Ceza Kanununun 227 nci maddesinde yazılı suça teşebbüs iddiasıyla dosyayı Ankara Asliye Ceza Mahkemesi'ne göndermiştir. Bu soruşturma sırasında, olayın Yargıtay'la ve Yargıtay hâkimleri ile bir ilgisi ve ilişiği olduğuna dair en küçük bir delil ve emare gösterilmemiştir. Eğer bu mektubu yazan şahıs Ticaret Dairesi'ndeki bir iş hakkında ilgili kimseye bilgi vermek için Ticaret Dairesi'nden bir hâkim değil, bir kâtip, hattâ bir mübaşiri elde etmek imkânını bulmuş olsaydı, mektup tarihinden üç gün önce karara bağlanmış bir dosya hakkında böyle bir mektup yazmaz idi. Çünkü dosya mahal mahkemesine gidipte daire ilâmı ile mektup karşılaştırıldığı zaman haberin yalan olduğu meydana çıkacak idi. Söz konusu gazete o yoldaki yayından önce Yargıtay'da ilgili kimselerden bilgi alsaydı yanlış bir haber yaymakla okuyucuları heyecana, lüzumsuz infiale sevketmemiş ve onlar yanında kendi itibarını zedelememiş, Yargıtay'a karşı halkın itimadını sarsmamış olurdu.

Her Devletin, bayrak, millî marş gibi mukaddes ve yüce tutulan ve herkesin sayması istenen varlıkları vardır. Yurdun adaleti ve onun temsilcileri de bu çeşit varlıklardandır. Bizler kuvvetli ve zalim birinin tahakkümü altında ezilmeye başladığımız zaman adalet yerlerine başvururuz. Onun yardımını isteriz. Onu en kuvvetliye karşı en zayıfı dahi koruyabilecek kudret ve kuvvette tutmalıyız. Halkın ona itimadını sarsacak hareketlerden daima sakınmalıyız. Kuvvetli ondan çekinmeli, zayıf ona güvenebilmelidir. Onun şeref ve itibarını şahsi ve dar çıkarlarımıza aracı yapmamalıyız. Kuvvetli karşısında zayıf kaldığımız bir zaman sığınabilecek, güvenebilecek bir adalet mekanizması bulunmazsa dünya yaşanabilecek bir ortam olmaktan çıkar.

Bu vesile ile şunu açıkça söylemek isterim ki, Yargıtay hâkimleri, hâkimliğin her sınıf ve derecesinde senelerce tecrübe edilerek bu yere getirilmişlerdir. Sicillerinde en küçük şüphe, geçmişlerinde en küçük bir leke olan Kimsenin Yargıtay hâkimi olmasına imkân yoktur. Şurası da muhakkaktır ki, Yargıtay hâkimleri, diğer hâkimler gibi yalnız kanun ve vicdanlarına uyarak karar verirler. Onlara ne Yargıtay'ın içinden ve ne de dışından hiçbir kimse tesir edemez. Bazı dolandırıcıların Yargıtay'da tanıdığı olduğunu, onun aracılığı ile bir işi isteğe uygun şekilde çıkartabileceğini söyledikleri işitilmiştir. Bu sözler o dolandırıcılar tarafından haksız menfaat sağlamak veya etrafındakilere hoş görünmek veya onları ürkütmek için uydurulmuş yalanlardır. Bunlardan Yargıtay

hâkimlerinin haberi dahi yoktur. Bu yalanlara inanmamalarını iş sahiplerinden rica ederim, işleriniz hakkında kanun dairesinde başvurma dışında özel teşebbüslere girişmeyiniz. Yargıtay hâkimleri içinde tanıdıklarınız varsa onları rahatsız etmeyiniz. Onlar size hiç söz veremezler, nezaket icabı sizi dinlemiş gibi davransalar bile işiniz üzerinde hiç müessir olamazlar. Böyle özel teşebbüsler hiçbir fayda sağlamıyacaktır. Size Yargıtay'daki işinizi şu veya bu şekilde halletirebileceğini söyleyen biri olursa durumu en yakın C. Savcısına intikâl ettiriniz.

Muhterem Dinleyenlerim,

Geçen adalet yılı içinde Yargıtay sekiz içtihadı Birleştirme Kararı vermiştir:

• **1 - 19 Eylül 1966 tarih, 9/9 numaralı karar:** Sulh hukuk mahkemesine açılan gayrimenkul ayın davası değer bakımından görevden reddedildiği takdirde karşı taraf için avukatlık parasının hangi esaslar dairesinde hesap edileceğine dairdir. Bu gibi hallerde avukatlık parasının hesabında gayrimenkulun mahkemece takdir ettirilen değeri değil dava dilekçesinde gösterilen değeri esas tutulacaktır.

• **2 - 21 Kasım 1966 tarih, 19/10 sayılı karar:** Gayrimenkul kira parasını tesbit davaları ile ilgilidir. Bir çok noktalarda baş gösteren içtihat uyuşmazlıklarını çözmüştür. Birçok karışıklıklara son vermiştir. Şöyle ki; gayrimenkul kiralari hakkındaki 6570 sayılı Kanunun 2 ve 3 üncü maddelerini iptal eden Anayasa Mahkemesi kararı yürürlüğe girdikten sonra, yani serbest devrede, yapılmış olan kira akitlerindeki kira paraları hakkında dahi kiralayan tarafından kiracı aleyhine yeni dönem için tesbit davası açılabilir. Kiracı aleyhine açılan tesbit davasından önce kiracıya ihtar, ihbar yapılması zorunluğuyoktur, (ihtar, ihbar yapılmadı) diye tesbit davası reddolunmayacaktır. Kiracı aleyhine her zaman tesbit davası açılabilir. Bunun bir zamanı yoktur. Dava dilekçesinde davacı yeni kira parasının hangi tarihten itibaren kiracıyı ilzam edeceği hususunun belirtilmesini istemiş ise mahkeme bunu belirtmeye mecburdur. Davacı böyle bir istekte bulunmamış; yalnız kira parasının tesbitini istemiş ise mahkeme bunu tesbit ile yetinecektir. Tesbit edilecek yeni kira parası dava dilekçesinin kiracıya tebliğini takip eden kira dönemi için kiracıyı ilzam eder. Ancak dilekçenin tebliği ile yeni kira dönemi başı arasında 15 günden fazla bir süre geçmiş olmalıdır. Daha önceden kiracıya dava açılacağı haber verilmiş olması hali müstesnadır. Bu kararın müzakeresinde yalnız kiralayan tarafından kiracı aleyhine açılan tesbit davaları görüşülmüştür. Kiracı tarafından kiralayan aleyhine açılan tesbit davaları görüşme ve tartışma ve karar konusu yapılmamıştır.

• **3 - 12 Aralık 1966 tarih, 5/11 sayılı karar:** Medeni Kanunun nafaka ile ilgili 152/2 ve 161 inci maddelerinin uygulanmasında mecburi askerlik görevini yapmakta olan ve başka bir geliri ve serveti bulunmayan kocanın nafaka ile sorumlu tutulamiyacağı yolundadır.

• **4 - 26 Aralık 1966 tarih, 10/12 sayılı karara** nazaran gayrimenkul mülkiyetinin zilyet tarafından olağanüstü zamanaşımına dayanılarak iktisabı iddialarında ve tescil isteklerinde zilyetlik süresinin hesabında 4753 sayılı Kanunun 10 uncu maddesi etkili değildir. Davada Haziran 1945'e kadar devam eden zilyetlik süresi değil nizam doğduğu zamana kadar devam eden-zilyetlik süresinin 20 seneye varıp varmadığı araştırılmalıdır.

• **5 - 17 Nisan 1967 tarih, 2/11 sayılı karar:** Eylül 1946'dan önce yurda ithal edilen malzeme hakkında yapılan mukavelelerde idarenin kabul ettiği hususi

takas priminin ödenmesine, 8 Eylül 1946'da yayınlanan tebliğe ve 658 numaralı kararnameye rağmen, devam edileceğini belirtmektedir.

• **6 - 24 Nisan 1967 tarih, 12/3 sayılı kararda** şu cihet kabul olunmuştur : Türk Ticaret Kanunu'nun 5 inci maddesinin 3 üncü fıkrası uyarınca verilen gönderme kararları temyiz olunamaz ise de bu kararın niteliğine yabancı olan ve gönderme kararı ile bağdaşamayan avukatlık parasına da mahkemece hükmedilmiş ise o kısım müstakilen temyiz olunabilir.

• **7 - 5 Haziran 1967 tarih, 13/4 sayılı karar:** Devlet Demir Yolları'nın gümrüklü eşya muhafazasına mahsus yerlerine konulan gümrüklü eşyaların ambar ve ardiye ücreti hakkındadır. Buna nazaran; bu ambar ve ardiyelerde bekletilen gümrüklü eşyaya ait ardiye ücretini umumî hükümler dairesinde ve tarife gereğince eşya sahibi ödeyecektir. Bu ücret eşyayı takip edemez. Eşyanın satış bedeli ile sınırlandırılmamıştır.

• **8 - 3 Temmuz 1967 tarih, 1/5 sayılı karar:** istimlâk Kanunu'nun uygulanması ile ilgilidir. Kamulaştırma bedelinin artırılması davasında mütalâasına başvuru bilirkişilerin raporu kanuna uygun şekilde düzenlenmemiş veyahut hâkime kanaat verici nitelikte bulunmamış ise, dava reddedilemez. Yeniden seçilecek bilirkişî kurulu eliyle değer takdirine gidilmelidir.

Sayın Dinleyicilerim,

Geçen adalet yılı içinde Yargıtay'da incelenen bir dava dosyası Türkiye sınırları dışında da ilgi uyandırmıştır. (Ş.A.) adında bir şahıs bir gazetenin yarışmasına katılmış ve bir yazısı o gazetede yayınlanmıştır. Bu yazıda Türk Ceza Kanunu'nun 142 nci maddesi ile yasaklanan suçun unsurları bulunduğu iddiasıyla gazete yazı işleri müdürü ve yazı sahibi hakkında Cumhuriyet Savcısı tarafından kovuşturma yapılmış, iş Ağır Ceza Mahkemesine intikal etmiş, mahkeme suç unsuru görmemiş, hükmü C. Savcısı temyiz etmiş, Yargıtay Özel Dairesi bozmuştur. Daire olayda 142 nci maddeye temas eden suç unsuru bulunduğunu bildirmiştir. Ağır Ceza Mahkemesi eski beraat hükmünde direnmiş, bu direnme kararı da 1965 yılında aynı gerekçe ile Ceza Genel Kurulu tarafından bozulmuştur. Ağır Ceza Mahkemesi son bozma ilâmına uymuş, yazı sahibini 142 nci maddenin 1 ve 6 nci fıkraları uyarınca propaganda yapmaktan cezalandırmıştır. Bu hüküm sanık tarafından temyiz edilmiştir. Dosya geçen adalet yılı içinde özel daireye gelmiş, incelenmiş 10 Mayıs 1967 tarihli ilâm ile tekrar bozulmuştur. Bu bozma ilâmında olayın 142 nci maddedeki suç ile ilgisi mevcut ise de yalnız (propaganda yapmak) kastı bulunmadığı, (öğme) den ibaret kaldığı kabul olunmuştur. Bu ilâm hakkında C. Başsavcılığı itiraz yoluna başvurmuş, olayda (propagandayı yapmak) kastı da bulunduğunu iddia etmiştir, itiraz Ceza Genel Kurulu'nda incelenecektir. Söz konusu yazının 142 nci maddeyi ilgilendiren bir. suç olduğu kesinleşmiştir. Yalnız bu maddenin birinci bendindeki (propaganda yapmak) mı, yoksa dördüncü bendindeki (öğme) mi olduğu henüz tartışma konusudur.

Özel daire kesinleşen kısım hakkında ilâmında şu mütalâada bulunmaktadır : (iş bu makalede liberalizm ile sosyalizm arasında mukayeseler yapılmış ve sosyalizmin memleketimizin geleceği için tayda ve lüzumundan bahsedilmiştir. Makale dikkatle incelendiği takdirde, memleketimizde kanun dışı sayılması ve ceza müeyyidesi altına alınmış olması sebebiyle yazıda bütün farik vasıflarıyla komünizmden bahsedilmemiş olduğu görülmekte ise de özellikle bütün mal ve mümkün Devletleştirilerek ortaklaşa kullanılması, tekmil gelirlerin Devlet tarafından idare ve pay edilmesi, mülkiyetin

kaldırılması, liberalizmde hukukun amacının zenginlerin para ve mülklerinin, çıkarlarını Devlet eliyle korumak olduğu ve kapitalist olarak vasıflandırılan bu hukukun tefessüh etmiş bulunduğu, sosyalizmin çeşitleri bulunmayıp hedefleri bütün dünya olan enternasyonalist olduğu yolundaki düşünceler kominizmin kabul ettiği ana fikirlerden olup, Anayasa'nın teminatı altında bulunan memlekette müesses iktisadi ve sosyal düzeni hedef tutan ve yine Anayasa'nın himaye ettiği fikir ve düşünce özgürlüğünün kanunî sınırları dışına çıkmış olan fikir ve düşünceler niteliğinde görülmüştür. Makalenin suç teşkil edip etmediğinin anlaşılabilmesi için mücerret ilmî yönden incelemeye tabi tutulması yeterli olmayıp, benzeri yazıların genellikle hitap ettiği toplumun kolayca anlayabileceği üslûpta yazılmakta olduğu nazara alınarak okuyanlar üzerinde husule getirmesi mümkün ve muhtemel etkinin de gözönünde tutulması gereklidir. Bu sebeple sanık vekilinin bu konulara ilişkin temyiz itirazları yerinde bulunmamıştır), ilâmın bozma ile ilgili kısmı hakkında Yargıtay son sözü henüz söylemediği için onun üzerinde durmayacağım. Bu dava özel dairede incelenmekte iken dünyanın çeşitli memleketlerinde oturan ve Emnesty International (Milletlerarası af) adındaki tamamen özel nitelikte bir teşebbüse mensup yabancı şahıslardan yüzlerce kart ve mektup aldım. Hepsi kısaca sanık hakkında anlayışlı davranılması ricasını ihtiva ediyordu. Bu özel teşebbüs dünyanın herhangi bir yerinde hukuk, ahlâk, insanlık dışı işlemlere maruz kalan kimseleri kurtarmak için kurulmuştur. Bu teşebbüsün bana mektup yazan mensupları Türkiye'deki hukukî ve fiilî durumu bilmemektedirler. Türkiye diğer medeni milletler gibi batı hukuk ilminin ışığı altında tanzim edilmiş kanunlarla idare olunmaktadır. Türkiye'de bu kanunları uygulayan bilgili, vicdanlı, müsbet ilim ile yüklü hâkimler ve hukukçular vardır. Türkiye'de sanıklara savunma hakkı en geniş ölçüde tanınmıştır. Bunları bilmedikleri için bana kart mektup gönderen ve iyi niyetlerinden hiç şüphe etmediğim bu insanları bu hareketlerinden dolayı mazur görürüm. Kendilerinden Türkiye dışında gerçekten ahlâk ve insanlık dışı işlemlere maruz kalan soydaşlarımıza aynı ilgiyi göstermelerini rica ederim.

Muhterem Dinleyicilerim,

Yargıtay'ın esaslı görevi adliye mahkemelerinden verilen karar ve hükümlerin son incelemesini yapmaktır. Türkiye'de aynı görev ilk defa 11 Zilkade 1284 (6 Mart 1868) tarihli irade ve 8 Zilhicce 1284 (1 Nisan 1868) tarihli nizâmname ile kurulan (Divanı Ahkâmı Adliye)'ye verilmiştir. Bu divanın ilk Başkanı Cevdet Paşa'dır. O zamana kadar vazife gören (Meclisi Valâyı Ahkâmı Adliye)'ye aynı irade ile (Şûrayı Devlet) adı verilmiştir, ilk Başkanı Mithat Paşa'dır.

Yargıtay ve Danıştay'ın 100 üncü Kuruluş Yılı Dönümü bu sebeple 6 Mart 1968'e rastlamaktadır. Memnuniyetle öğrendiğimize göre Adalet Bakanlığı'nda yıl dönümünün önümüzdeki sene resmî şekilde kutlanması için program hazırlığına başlanmıştır. Bu arada armağan kitap yayınlanması, toplantılar, konferanslar, konuşmalar tertiplenmesi, hatıra pulu bastırılması ve saire düşünülmektedir. Bu kutlamaya yazıları, konferansları, özel düşünce ve görüşleriyle katılmalarını yerli yabancı bütün hukukçulardan ilim adamlarından rica ediyorum. Türk'ün, Türk Adaletinin şerefine ve yüceliğine uygun bir kutlamanın başarılması göstereceğimiz ilgiye bağlıdır.

Sözü çok uzattım;

Sabır ve tahammülünüzü son sınırına getirdiğimi sapıyorum. Fakat konuşmamın

da sonuna geldim. Bu konuşma ile adalet hizmetleri etrafında aramızda bir düşünce bağı kurmaya çalıştım. Konularımız bu kadar değildir. Ne çare ki; muhterem dinleyicilerimin tahammülleri ve benim takatim ve vakit ve zaman hepsini arzitmeye müsaade etmemektedir.

Burada; geçen seneki konuşmamdan dolayı bana mektup ve telgraf göndererek telefon ederek, makamıma gelerek veya umuma arzettikleri yazılarıyla heyecan, teveccüh ve sevgilerini açıklayan onbinlerce iyi kalpli, yurt sever, devrimleri korumaya kararlı yurttaşına teşekkür ederim. O konuşmamı beğenmeyenler de olmuştur. Onlar da mektup ve telgraf göndererek, gazetelerde neşriyat yaparak hislerini ortaya koymuşlardır. Bunlar için de, yerinde olmamakla beraber, ağır başlı ve samimi tenkitleri hoş görülükle karşıladım. Madem ki, bir kamu görevi yapıyorum; elbette yaptıklarımı beğenen de çıkacak, beğenmeyen de! Hiçbir kamu görevlisi kendisini herkesin beğenmesini bekleyemez. Beğenen çoğunlukta ise görevinde ve yolunda devam eder. Ancak; bir kısmı kimliğini saklayacak kadar korkak küçük bir zümrenin hemen hemen tek elden idare ediliyormuş kanısını uyandıran seciyesiz, seviyesiz, Türk terbiyesine uymayan tezahürleri onlar hesabına beni utandırmıştır. Ne olursa olsun Türk'ün medeniyet yoluna çıkardığı kervanı işte yürütmekte ve yol almakta devam ediyoruz. Yüz yıllarca devam edecektir. Bu kervanı geri çevirmeye hatta yavaşlatmaya kimse muktedir olmayacaktır. Yolumuz daima ileriye doğru ve açık olacaktır. Bu hedefi bize büyük insan, Atatürk göstermiştir. Ne mutlu bize!

Hepinize teşekkür ederim.